

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

9. An mulier quinquagenaria soluta sit ab obligatione ieiunandi; & quamvis
prædictæ ætatis ultimus annus inchoatus solummodo, non vero exactus,
& mathematicè completus sit? Et an hoc non solum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

vel quinquagesimo incipit, quid mirum est si omnes sexagenarios appellemus senes in interitum tendentes, eosque à ieiunij lege excusemus? cuius observatio, & si presenti statui non videatur grauius obesse, obest tamen futuro, cui consulendum est: præterea concedamus non omnes senescere, at sexagesimum frequenter contingere, leges autem non hunc, vel alium casum specialem spectant, sed communiter contingentia, leg. Nam ad ea ff. de legib. neque obest, quod consuetudine, autoritatēque Doctorum firmatum non sit sexagenarios à ieiunij lege solui, sicuti firmatum est adolentes tertio septennio obligari: quia inde solum probatur horum obligationem esse certam, aliam incertam & dubiam, & sub opinione tantum positam.

3. Nota etiam contra amicissimum Patrem Bardi, quod dicitur Palaus loco citato, adhæret etiam nostræ sententiæ, videlicet annum sexagesimum in isto casu sufficere esse inceptum, quod nouissimè etiam docuit Ioannes de Soria in Epilogo summarum part. 2. tract. 1. sect. 5. disp. 2. §. Circa excusationem à ieiunio, Leander de præcept. Eccles. tract. 5. disp. 8. num. 17. Franciscus Briccius in promptu Confess. part. 2. cap. 1. de 2. præcept. Eccles. ubi sic ait: [Chi fece voto di digiunare certi giorni dell'anno per tutta la vita, giunto alli 60. anni non è più tenuto, come non è tenuto per precetto della Chiesa, che va del pari col voto.] Sic ille, Nota quod dixit, giunto alli 60. anni, ergo sufficit quòd annus sexagesimus sit inceptus; quòd verò dicitur Auctor asserat id, quod etiam ego alibi docui num. 9. adolentem vouentem vigilia alicuius sancti, vel feriis sextis vitæ suæ in perpetuum ieiunaturum, deobligatum esse cum annum sexagesimum compleat, quia illud votum eodem modo intelligendum est, ac si absolute vouisset omnibus sextis feriis ieiunare, illa particula vitæ suæ, & in perpetuum non expressa; quia opus non erat exprimi, cum tacite insit in voto absoluto, cuius obligatio perpetua est; argum. l. Conditiones, quæ extrinsecus, ff. de conditione, & demonstrat. At votum ieiunandi omnibus sextis feriis explicandum, & interpretandum est, sicuti præceptum Ecclesiasticum ieiunij, cum aliud ex intentione vouentis non constat. Ergo cum præceptum Ecclesiasticum ieiunij sexagenarios non obliget, neque etiam obligabit votum ieiunandi. Hæc inquam aded non admittit Layman, vt nostram sententiam improbabilem putet, eo quod votum intelligendum sit instar præcepti Ecclesiastici quoad modum, & formam ieiunandi, non tamen quoad personas, si quidem ea, quæ nullo præcepto Ecclesiastico astringuntur ad ieiunandum, vt sunt adolentes 21. minores voto obstringi possunt. Sic ergo censendi sunt Sexagenarij robusti se voluisse obstringere, cum votum ieiunandi absolute emittunt, & maxime cum exprimunt toto vitæ suæ tempore, vel in perpetuum. Verum his non obstantibus non recedo à sententia, quam docui cum Sanchez, & alijs, & quam merito contra Layman nouissimè tenet Pater Castus Palaus ubi supra, nam ait: ille, ponimus adolentem sic vouentem nihil de senectute cogitasse, neque expressè voluisse votum pro senectutis tempore extendi, sed absolute prolatum esse, quo in euentu certam est non obligare vouentem, quoties ex eius obseruatione notabile corporis detrimentum imminet, vt ipsemet Layman ibidem fateatur, at consuetudo excusans sexagenarios etiam robustos à lege ieiunij, mititit periculo moraliter certo grauis nocuenti, & diminutionis virium pro futuro tempore; ergo cessat eius obligatio; vnde in presenti modus obligationis voti in personam refunditur, ac proinde instar præcepti Ecclesiastici sexagenarios deobligare videtur. Excessit igitur in sua censura Pater Layman, & nostra sententia est satis probabilis.

Sup. hæc sup. in Ref. §. 2. & inf. in Ref. seq. §. Nota tamen, & seq.

Alibi in Ref. præterita, & in alijs eius primæ annor.

Sup. in Ref. præcedentis not.

4. Sed hic discutendum est dubium, de quo diebus, interrogatus fui, An si quis absque cauta in se ferò postea cœnet, peccet saltem venialiter?

Et negatiuum sententiam tenet Ioannes Sancius in selet. disp. 53. num. 2. ubi ita ait: Poterit tamen accipi refectio parua hora vndecima diei, absque causa, præfectius, & strictius reor. Quo enim tardius prandium prorogatur, eo est inedia productior & longior corporis afflictio; Quod sane est Legillatoris menti magis consentaneum; tolerabilius enim fert aliquis angustiam famis per spatium viginti quatuor horarum tractam, si comedat vltique ad saturitatem in medio temporis; quam si in tertia parte.

5. Sed hanc sententiam puto non esse approbandam, nam esto dilatio prandij ad noctem ieiunij difficultatem augeat, & consuetudini antiquæ conformior sit, attamen sumptio collatiuncula meridiana cum intentione postmodum prandendi, aliena est ab vltimo & consuetudine Ecclesiæ, ac proinde sic antequam absque causa peccatum veniale inducit; Et ita hanc sententiam præter DD. à me alibi adductos, tenet me citatus Martinus de San Ioseph in mon. Confessor. tom. 1. tract. 6. de ieiunio, num. 5. sic asserens; [Hæret colationem post la mañana, ò à medio dia in dia de ayuno sin causa es pecado venial, y no mortal. Dixe sin causa, peccato que si la ay, no serà peccado alguno tomar por la mañana la colacion, y la comida à visperas, y si causa bastante la flaqueza de estomago, ò la falta del sueño la noche, ò el caminar, estudiar, ò predicar.] Hæc ille. Vnde ex his ego olim consuli quosdam viros nobiles potuisse absque peccato veniali in diebus quadragesimalibus sumere collationem ferotinam mane, & sero comedere, quia volebant in illis diebus diuine operam venationi, & ita in terminis docet Castus Palaus tom. 7. disputacione 3. punct. 2. §. 3. numero 6. Posita (ait) honesta causa, qualis esset confectio iuneris, negotiorum facilius expeditio, hospitium dimissio, vel receptio, venatio, seu piscatio etiam ob finem tantum animi relaxandi, & alia similes absque vilo peccato veniali poterit mane, vel in meridie hæc restitui collatiuncula sumi prandio in noctem dilato. Sic Palaus, & ita dicendum puto, si quis vir nobilis animi relaxandi causa velle in die ieiunij post prandium se exercere in Ludo pilæ, vel vt vulgò dicitur giocare al maglio.

RESOL. IX.

An mulier quinquagenaria soluta sit ab obligatione ieiunandi; & quamuis prædictæ ætatis vltimus annus inchoatus solummodo, non vero exactus, & mathematicus completus sit?

Et an hoc non solum procedat quoad ieiunia Ecclesiæ, sed etiam à præscriptis in Religione pro Montalibus? Idem procedit de obligatione ieiunij ex voto pro toto vitæ tempore, dummodo votum in masculis non fuerit commissum post annum 60. & in feminis post annum 50. Ex p. 9. tit. 7. & Misc. 2. Ref. 7. aliàs 73.

§. 1. Sententiam affirmatiuam docet doctissimus Senarbone in Annalibus Iuris, ann. 60. n. 13. & 14. ubi post multa ait: Ergo securè defendi poterit, necdum sexagenarias feminas, verùm etiam quinquagenarias à ieiunij vinculo, & obligatione in posterum eximii, non aliter, atque sexaginta annorum homines liberari diximus. Quod in ætatisque sexus per sonas aded verum est, vt quamuis prædictæ ætatis vltimus annus inchoatus solummodo non verò exactus, & mathematicè completus sit; prædicta ieiunij excusatione vii possunt.

quia in fauorabilibus annis inceptus habetur pro completo. Ita ille: cui etiam videtur adherere alius Iurif- consultius Henricus Zoëlius in l. 3. Decr. tit. 46. n. 10. Et hanc sententiam tamquam probabilem, admittit nouissimè Machado de perf. Confess. to. 1. l. 2. p. 4. tr. 3. docum. 9. n. 1. & P. Pellizzar. in tr. de Monial. c. 6. n. 25. qui addit, hoc non solum procedere quoad ieiunia Ecclesie, sed etiam à præscriptis à Religione: sic itaque ait: [Cum Sanchez non improbabiler asserat, feminas quinquagenarias excusari etiam à ieiuniis communibus Ecclesie, probabiliter item dici potest, Moniales quinquagenarias excusari etiam à ieiuniis præscriptis in Regula. Mouer ex doctrina, quam tradidit idem Sanc. l. 4. mor. c. 11. n. 54. nimirum, ætatem sexagenariam, sicut excusari viros à Præcepto ieiunij, ita & excusare à voto ieiunij, cum talia vota non obligent aliter, quam Præcepta Ecclesiastica de iisdem rebus, (si tamen aliter non contulerit de intentione uouentis. Quod si hoc procedit de obligatione ieiunij ex voto, à fortiori procedit de obligatione proueniente ex Professione Religiosa; & si admittitur de viros, admitti debet & de feminis: cum sit par ratio de utriusque.] Hæc Pellizzar. Et idèd hanc sententiam tam feminis fauorabilem, ego non audeo, tamquam improbabilem, damnare, vt ex Layman damnat Alphonsus Leone de cens. recollect. 5. n. 471. memor uerborum Salomonis; Non est ira super iram mulieris. Ideò indicent alij, an sit probabilis, & necne.

1. Nota tamen, doctrinam à Narbona, & Pellizzario superius adductam de anno quinquagesimo quoad mulieres, & de anno sexagesimo quoad viros, incepto tantum, & non completo, minime approbari à multis, & præsertim à Patre Bardi in Bull. Cris. p. 2. tr. 3. c. 2. sect. 4. n. 37. Quia (ait ille) in Iure talis ætas non est determinata, sed eius determinatio dependet ab hominum arbitrio, qui non excusant ante talem ætatem à ieiunio. Et licet aliqui censent sufficere annum sexagesimum inceptum, idque fundent in eo principio, videlicet, in fauorabilibus annis inchoatum haberi pro completo, nihilominus id puto verum esse, quando in luce, vel etiam arbitrio prudentum est præfixus terminus: at in casu nostro non est ita; quia neque in Iure, neque communis hominum iudicio habemus tempus determinationem, in quo fideles à ieiuniis Ecclesie eximantur; sed, vt vidimus, in assignatione huius tæporis diuersæ sunt Authorum opiniones: proinde illa sententia, quæ asserit, eum, qui attingit sexagesimum annum, non teneri ad ieiunium, mouetur, quia in tali ætate existimant inceptum vitium defectum. Altera verò opinio, quæ non præter hanc exemptionem, nisi vsque ad septagesimum annum, ducitur ad hoc, quod iudicat, vsque ad talem ætatem esse sufficientes vires: & in hac re discurrendum est, sicut in qualitate requisita ad furtum mortale: nam alij materiam notabilem furti existimant quinque, alij sex argenteos, &c. & non in minori quantitate; & consequenter docent, si ex determinata quantitate ad furtum mortale vnum obolum deficiat, materiam illam non esse notabilem, sufficientem ad culpam grauem: eodem proforsim modo est ratiocinandum in casu nostro. Ergo, &c.

2. At, his non obstantibus, puto, probabiliter aliquos asserere, annum sexagesimum sufficere esse inchoatum, vt quis à ieiunio liberetur: & ita, præter Narbonam, me citato, vbi supra, n. 15. tener vtique Sanch. Medina, Trullench. Parisius, quos adducit Bardi n. 34. quibus adde, me citato Pasqualigū in praxi de ieiunio, dicit. 28. Et me citato, Alphonsum de Leone tr. de cens. recollect. 5. n. 472. Et ratio est: quia in fauorabilibus annis inchoatus habetur pro completo, vt colligitur ex l. Quæ ætate ff. de testam. Et Gloss. ibi, ver. Dies expleto. Et confirmari potest à pari: nam in promotione ad sacros Ordines satis est, quod promouendus, v. gr. ad

Tqm. IV.

Presbyteratum, attigerit vigesimum quintum annum, sicut etiam ad contrahendum matrimonium sufficit in masculo decimus quartus annus inceptus, in femina duodecimus pariter inchoatus, vt Doctores communiter restantur. Adde doctrinam Patris Lezanae in Sem. 99. Regul. tom. 1. ver. Annus, n. 7. & aliorum asserentium, quòd in dubio in fauorabilibus sufficit annus inchoatus. Nec obstat dicere cum P. Bardi, quòd hoc procederet, quando omnes Doctores conuenirent, annum sexagesimum excusare à ieiunio; quod non est verum: nam doctores, qui illud docent, rectè insistent, sufficere annum sexagesimum inceptum. Non nego tamen, sententiam Patris Bardi esse satis probabilem. Nota etiam hic obijer cum Escobar in Theolog. mor tr. 1. exam. 13. cap. 3. n. 104. cum, qui vult ieiunare toto vitæ tempore, post annum sexagesimum non teneri amplius ieiunare: quia, cum cessat obligatio ieiunij, cessat obligatio voti, & vita femis ad ieiunij laborem, quæ 60. annuo terminantur. Dummodo, vt, me citato, optime obseruat Narbona vbi supra, n. 9. votum non fuerit emissum post annum 60. sed antea: quia in tali casu cum eo impedimento se obligauit. Ergo tenentur ad ieiunium. Vide Tambur. de iur. Abbat. tom. 2. disp. 12. q. 5. num. 7.

Sup. hoc late sup. in Ref. 7. & in aliis eius annot.

Sup. hoc in tom. 8. tr. 4. Refolut. 366. Nota ven. ad lin. 6.

RESOL. X.

An prægnantes, & lactentes teneantur ad ieiunium, maxime si sint robustæ, & virilis naturæ? Et an in dubio teneantur ad supradictum ieiunium: Ex p. 1. tract. 9. Refol. 14.

§. 1. Non teneri respondet Lessius lib. 4. cap. 2. dub. 6. n. 39. Vegha in sum. tom. 1. c. 14. cas. 22. Valentia to. 3. disp. 9. q. 2. punct. 2. Graffius p. 1. l. 2. c. 37. num. 44. Toletus l. 6. c. 4. n. 3. Azor. to. 1. l. 7. cap. 17. q. 6. Tannerus in 2. 2. disp. 3. q. 3. dub. 5. num. 100. Syluius in 2. 2. D. Th. q. 147. art. 4. Villalobos in sum. to. 1. tr. 2. 3. diff. 4. n. 2. Fillicius to. 2. tr. 27. p. 2. c. 6. n. 114. Azor. p. 1. l. 7. c. 28. q. 6. Ioan. de la Cruz, in direct. conf. p. 1. præcept. 3. art. 4. dub. 9. concl. 2. & alij.

Sup. hoc in Ref. seq.

2. Sed limitant hanc sententiam Syluest. verb. ieiunium, q. 9. vers. 5. Philiaich de offic. Sacerd. to. 1. p. 2. l. 3. c. 25. Iacob. de Graffis, to. 1. p. 1. l. 2. c. 37. n. 44. nisi dicat mulieres essent robustæ, & vnica refectione possent se ipsas, & factum sustentare.

3. Sed, quia tales mulieres communiter non sunt tam robustæ naturæ, vt vnica refectione tantum alimenti sumere possint, vt pro se, & prole sufficiat, & omnis lex adaptatur ad ea, quæ frequenter accidere solent; idèd non refert, si aliqua sint robustæ, & virilis naturæ, vt tradit ex nostris Molfesius in sum. tom. 1. tr. 10. c. 4. n. 40. & Reginald. in praxi, tom. 1. l. 4. c. 17. n. 210.

4. Adde, quòd in dubio non tenentur ad ieiunium, vt notat Fagund. Præcept. 4. l. 1. c. 8. n. 14. Caiet. in 2. 2. q. 147. art. 4. & omnes DD. supra citati. Deinde, tales mulieres appetunt sapè vehementer aliqua; & nisi desiderio suo satisfaciant, periculum est, ne fetus proiciatur; & idèd Confessarij sine scrupulo supradictas prægnantes, & lactentes excusabunt à lege ieiunij.

RESOL. XI.

An prægnantes, & lactentes non solum deobligentur à ieiunio quoad vniam comestionem, sed etiam quoad esum carniū, & ouorum, etiam si sint robustæ, & valida? Ex part. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 126.

§. 1. Possit sapius supradictas in die ieiunij comedere re docent communiter Doctores, quos ego ipse citauit

S. 2